

Styret i Åfjord Sparebank
Stordalsveien 1
7170 ÅFJORD

VÅR REFERANSE
20/5444

DERES REFERANSE

DATO
18.06.2020

Vedtak om overtredelsesgebyr

Det vises til Finanstilsynets forhåndsvarsel av 5. mai 2020 om illeggelse av overtredelsesgebyr, samt tilsvaret fra Åfjord Sparebank (videre omtalt som "banken") 2. juni 2020. Bakgrunnen for varselet var stedlig tilsyn i banken den 22. og 23. oktober 2019, samt tilsynsrapport fra Finanstilsynet av 6. mai 2020. Til grunn for tilsynsrapporten lå Finanstilsynets foreløpige rapport datert 18. desember 2019, samt styrets kommentarer til rapporten i brev av 6. mars 2020.

I tilsynsrapporten ble det konstatert alvorlige mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven. Den manglende etterlevelsen er av en art og et omfang som etter Finanstilsynets vurdering gir grunnlag for å ilegge banken et overtredelsesgebyr etter hvitvaskingslovens § 49, stort NOK 2 100 000.

I bankens merknader til Finanstilsynets forhåndsvarsel gir advokat Sigbjørn Oldren, på vegne av banken, uttrykk for at banken aksepterer at vilkårene for å ilegge overtredelsesgebyr er til stede, og at banken ikke har ytterligere bemerkninger til Finanstilsynets vurderinger. Banken mener imidlertid at gebyret, ut ifra sammenlignbare saker, er satt for høyt.

1. Rettslig utgangspunkt og bankens etterlevelse

Hvitvaskingsloven med forskrift stiller en rekke krav til personer og foretak som er underlagt lovens virkeområde. Finanstilsynet konkluderte etter det stedlige tilsynet at banken på flere punkter hadde vesentlige mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket. I tilsynsrapporten legger Finanstilsynet til grunn at banken har overtrådt følgende bestemmelser:

1.1 Virksomhetsinnrettet risikovurdering, jf. § 7

Hvitvaskingsloven § 7 krever at rapporteringspliktige identifiserer og vurderer risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til sin virksomhet. Risikovurderingen skal blant annet ta i betraktning følgende momenter, jf. hvitvaskingsloven § 7 andre ledd:

- a) egen virksomhet, herunder særlig virksomhetens art og omfang
- b) virksomhetens produkter, tjenester og kundeforhold
- c) type kunder og kundegrupper
- d) geografiske forhold

Formålet med risikovurderingen er å kartlegge og beskrive foretakets risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, og på den måten danne grunnlag for rutinene som foretaket må etablere for

utførelsen av tiltakene for å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. Videre vil det normalt være nødvendig for den rapporteringspliktige å iverksette risikoreducerende tiltak for å håndtere risikoene som er identifisert. Risikovurderingen skal videre dokumenteres, holdes oppdatert og stilles til rådighet for tilsynsmyndigheten, jf. § 7 femte ledd.

Bankens etterlevelse

Banken hadde på tidspunktet for tilsynet ikke foretatt en overordnet risikovurdering av egen virksomhet. Dokumentet "Risikorapport hvitvasking og terrorfinansiering 2017" utgjorde sammen med vedlegget "risikomatrise" bankens risikovurdering. Dokumentene består av maler utarbeidet av Eika Gruppen september 2017. Malene er retningsgivende og legger opp til at banken selv må gjennomgå egen virksomhet og identifisere risikodrivere som er relevante, noe banken ikke har gjort.

Risikomatrisen som ble fremlagt mot slutten av tilsynet, kan etter Finanstilsynets vurdering ikke ha blitt benyttet som verktøy for å utarbeide øvrige styringsdokumenter. Ettersom den ikke var kjent for noen i banken, kan den heller ikke ha vært benyttet til å utarbeide øvrige risikoklassifiseringssystemer, transaksjonsovervåkning eller rutiner.

1.2 Rutiner, jf. § 8

Hvitvaskingsloven § 8 stiller krav til at rapporteringspliktige skal ha oppdaterte og tilstrekkelige rutiner for å sikre at virksomheten håndterer identifisert risiko og oppfyller plikter etter bestemmelser gitt i eller i medhold av hvitvaskingsloven. Rutinene skal tilpasses virksomhetens art og omfang, og det skal være en tydelig sammenheng mellom rutinene og foretakets risikovurdering.

Bankens etterlevelse

Bankens rutineverk besto av Eika-maler fra 2017, hvor flere av dokumentene ikke er datert eller vedtatt av styret, og det mangler endringslogg. Som følge av en manglende foretaksspesifikk risikovurdering, er heller ikke bankens rutiner risikobaserte eller tilpasset bankens virksomhet. Rutineverket er heller ikke oppdatert etter hvitvaskingsloven av 2018, og inneholder dels angivelser som strider mot gjeldende lov, herunder hvordan treff på PEP skal behandles. Under tilsynet ble det avdekket at banken hadde dårlig oversikt over egne rutiner og kunne ikke redegjøre for innholdet i disse. Rutinene inneholdt henvisning til gamle paragrafer, enkeltrutiner som viste til dokumenter som ikke eksisterte, og ansatte som bekreftet at det mangler tilstrekkelige instruksjoner for hvordan arbeidsoppgaver skal utføres.

Kravet til at rutiner skal være risikobaserte og ha klar sammenheng med en virksomhetsspesifikk risikovurdering, er ikke overholdt. Selv etter å ha mottatt tilbakemelding om dette i foreløpig rapport, har banken likevel vedtatt nye rutiner som henviser til 2009-lovens bestemmelser.

1.3 Risikobaserte kundetiltak, jf. § 9

Etter hvitvaskingsloven § 9 skal foretaket gjennomføre kundetiltak og løpende oppfølging på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. For å kunne gjennomføre de korrekte kundetiltakene på den enkelte kunde må alle kunder derfor risikoklassifiseres. Det er anledning til å utarbeide standardiserte risikoprofiler basert på virksomhetens risikovurdering. Kundens risikoprofil skal holdes oppdatert, og det skal kunne påvises at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risikoen, jf. § 9 andre og tredje ledd.

Hensikten med bestemmelsen er å sørge for at den rapporteringspliktige følger opp kundene med høyere risiko og innretter kontrolltiltak mot disse. Typisk vil kunder i høyere risikoklasser gjennomgå hyppigere periodiske tiltak, og det settes opp egne regler i transaksjonsovervåkningssystemet for de forskjellige risikoklassene.

Bankens etterlevelse

Banken inndeler kundemassen i tre risikokategorier. Basert på informasjon og automatisk scoring i systemet for anti-hvitvasking (AHV-risk) tildeles kunden en av de tre risikoklasse: forenklet, standard eller forsterket. Bankens hadde på tilsynstidspunktet fortsatt kunder som ikke var risikoklassifisert, og det ble etablert nye kundeforhold i 2019 uten risikoklasse. Bankens har også mangler knyttet til lovpålagt informasjon som er nødvendig for korrekt risikoklassifisering av kunder, herunder informasjon om kundeforholdets formål og tilsiktet art.

Dokumentasjon og stikkprøver innhentet i forbindelse med stedlig tilsyn viste at bankens i manglende grad gjennomfører kundetiltak basert på en vurdering av risiko. Bankens benytter automatisk risikoklassifisering av kundeporteføljen, men bankens har ikke dokumentasjon som viser at kundetiltak er tilpasset risikoklassen, herunder at høyrisiko kunder underlegges forsterkede kundetiltak. Det fremkom ikke av stikkprøvene som ble gjort, hvorvidt det var gjort en vurdering av risiko som ledd i den løpende oppfølging av kundeforholdet.

1.4 Plikt og tidspunkt for gjennomføring av kundetiltak, jf. §§ 10 og 11

Hvitvaskingsloven §10 pålegger de rapporteringspliktige å gjennomføre kundetiltak ved a) etablering av kundeforhold, b) gjennomføring av transaksjoner over gitte beløpsgrenser for kunder som den rapporteringspliktige ikke har etablert et kundeforhold til, eller c) når det foreligger mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering.

Hvitvaskingsloven § 11 pålegger de rapporteringspliktige å gjennomføre kundetiltak før etablering av kundeforholdet eller senest ved gjennomføring av transaksjonen. Et kundeforhold anses etablert når kunden kan benytte den rapporteringspliktiges tjenester, jf. hvitvaskingsforskriften § 4-1 første ledd.

Bankens etterlevelse

Tilsynet avdekket manglende gjennomføring av lovpålagte kundetiltak ved etablering av kundeforhold og løpende oppfølging, herunder manglende risikoklassifisering, innhenting av legitimasjonsdokumenter og informasjon om roller og reelle rettighetshavere. Det vises til nærmere omtale i punkt 1.5 og 1.6.

1.5 Kundetiltak – innhenting av relevante opplysninger, jf. §§ 12 og 13

Hvitvaskingsloven § 12 første ledd bokstav b stiller krav til innhenting av fødselsnummer, D-nummer eller annen entydig identitetskode når kunden er en fysisk person. Videre skal opplysninger om kundens identitet bekreftes ved personlig fremmøte ved gyldig legitimasjon. Dersom bekreftelse av identiteten skal skje uten personlig fremmøte, skal det fremlegges ytterligere dokumentasjon eller gjennomføres ytterligere tiltak, jf. § 12 andre ledd. Omfanget og intensiteten av kundetiltakene skal være risikobasert.

Hvitvaskingsloven § 13 første ledd stiller blant annet krav til innhenting av organisasjonsnummer for ikke fysiske personer, samt at opplysninger om fysiske personer som handler på vegne av en juridisk person, skal innhentes i samsvar med §12 første ledd. Innhenting av informasjon skal

være risikobasert, og opplysningene skal videre bekreftes ved oppslag mot eller utskrift fra et offentlig register eller firmaattest. Juridiske personer som ikke er registrert i et offentlig register, vil ikke kunne ha kundeforhold i rapporteringspliktige foretak. Videre skal det også gjøres tiltak for å forstå eierstrukturen, jf. § 13 første ledd.

Bankens etterlevelse

Under det stedlige tilsynet kom det fram at bankens praksis over tid hovedsakelig har vært å registrere kunder med legitimasjonstype "kjent", og at det helt fram mot slutten av 2018 fortsatt ble etablert kunder uten legitimasjon. I juli 2019 hadde banken 2611 PM-kunder og 298 BM-kunder uten gyldig legitimasjon i henhold til lovens krav. Det fremkom også mangler knyttet til kundetiltak ved etablering og løpende oppfølging, herunder omfattende mangler knyttet til informasjon om formål og tilsiktet art. Banken kunne heller ikke dokumentere at omfanget og intensiteten av kundetiltak har vært risikobasert.

1.6 Forsterkede kundetiltak ved høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering, jf. § 17

For kundeforhold som er identifisert å utgjøre høyere risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige gjennomføre forsterkede kundetiltak, jf. hvitvaskingsloven § 17. I disse tilfellene skal de rapporteringspliktige iverksette ytterligere nødvendige tiltak for å sikre kjennskap om kunden, reelle rettighetshavere og kundeforholdets formål og tilsiktede art, utover det som følger av hvitvaskingsloven §§ 12 til 15.

Bankens etterlevelse

Som omtalt i endelig tilsynsrapport, har banken ikke i tilstrekkelig grad dokumentert at det er gjort forsterkede kundetiltak for høyrisiko kunder. Dokumentasjon av kundetiltak for høyrisiko PM-kunder består av egenerklæringsskjema utfyllt av kunderådgiver, men viser ikke hvilke tiltak eller vurderinger som er gjort, eller omfang og intensitet av disse. Også for BM-segmentet manglet det dokumentasjon som viser hvilke forsterkede kundetiltak som er gjennomført, og bankens vurderinger. Manglende informasjon om formål og tilsiktet art for en stor andel kunder innebærer videre at banken ikke kan vurdere hvilke kundetiltak som er tilstrekkelig, og dermed tilpasse omfang og intensitet på kundeoppfølgingen.

1.7 Løpende oppfølging av kundeforhold, jf. § 24

Hvitvaskingslovens § 24 stiller krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Rapporteringspliktige skal oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke at transaksjoner som utføres i kundeforholdet er i samsvar med den rapporteringspliktiges innhentede opplysninger om kunden, kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Rapporteringspliktige skal jevnlig utføre kundetiltak som ledd i den løpende oppfølgingen. Normalt vil det være tilstrekkelig å oppdatere informasjon og dokumentasjon når det gjelder endrede forhold. Kundetiltak skal i alle tilfeller gjennomføres dersom det er tvil om de tidligere innhentede opplysningene er korrekte eller tilstrekkelige, jf. § 24 andre ledd. Dersom kundetiltak som ledd i løpende oppfølging ikke kan gjennomføres, skal kundeforholdet avvikles, jf. § 24 fjerde ledd.

Bankens transaksjonsovervåkning skal avdekke forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering, og er et sentralt verktøy i den løpende oppfølgingen, jf. hvitvaskingsloven § 38.

Bankens etterlevelse

På tidspunktet for det stedlige tilsynet hadde ikke banken ryddet ferdig i sin portefølje etter ny hvitvaskingslov. Dette gjaldt kunder etablert både før og etter 2009. Som nevnt ovenfor og i endelig tilsynsrapport, manglet en betydelig andel av PM- og BM-kundene gyldig legitimasjon og informasjon om formål og tilsiktet art. Det forelå også mangler i dokumentasjon av gjennomførte kundetiltak, herunder løpende og forsterkede kundetiltak.

Manglene nevnt ovenfor påvirker bankens mulighet til å vurdere hvorvidt transaksjoner er i samsvar med opplysninger om kunden. Bankens kjennskap til kunden er sentral for å kunne oppdage avvikende transaksjonsmønstre og vurdere alarmene fra transaksjonsovervåkingen. Stikkprøver av alarmer viste manglende dokumenterte undersøkelser, og viste ikke tegn til at flaggede transaksjoner vurderes og knyttes opp mot kundens risiko, eller inngår i en ny vurdering av kundens risikoprofil. Som omtalt i endelig tilsynsrapport, kunne banken ikke gjøre rede for hvorvidt regelsettingen i transaksjonsovervåkingen utelukkende følger generelle regler, eller også benytter kundespesifikke regler. Det var heller ikke klart for banken under det stedlige tilsynet om det var gjort foretaksspesifikke tilpasninger.

1.8 Undersøkelles- og rapporteringsplikt, jf. §§ 25 og 26

Hvitvaskingsloven § 25 stiller krav til at det skal gjennomføres nærmere undersøkelser dersom det avdekkes forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Nærmere undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art, eller en transaksjon

- a) synes å mangle et legitimt formål
- b) er usedvanlig stor eller kompleks
- c) er uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønstre av transaksjoner
- d) foretas til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering
- e) på annen måte har uvanlig karakter

Dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistanken, skal den rapporteringspliktige rapportere forholdet til Økokrim, jf. § 26. Som hovedregel skal det rapporteres før transaksjonen gjennomføres, jf. § 27.

Bankens etterlevelse

Tilsynet avdekket ved stikkprøvekontroll at alarmer i transaksjonsovervåkingen var lukket uten at det forelå informasjon eller dokumentasjon som viste undersøkelser eller vurderinger knyttet til dette. I en sak med tydelige indikasjoner på svindel har banken ved tre anledninger fått en eldre kunde til å underskrive egenerklæringsskjema istedenfor å undersøke og rapportere mistenkelige transaksjoner på kundens konto. Begge MT-meldingene Finanstilsynet ble forelagt, ble utarbeidet på bakgrunn av at kundene ønsket å reversere en utenlandstransaksjon. Bankens lave antall MT-rapporter, sett i lys av øvrige svakheter og mangelfull etterlevelse, kan tyde på underrapportering av mistenkelige forhold og at banken ikke evner å identifisere forhold som bør undersøkes og rapporteres, jf. §§ 25 og 26.

Den ene MT-meldingen viser videre at bankens rutine for rapportering til Økokrim ikke ble fulgt, og at MT-rapporten som omsider ble sendt, ikke inneholdt en helhetlig fremstilling av saken eller informasjon om alle relevante transaksjoner.

1.9 Registrering og lagring av opplysninger og dokumenter, jf. § 30

Hvitvaskingsloven § 30 krever at alle opplysninger og dokumenter som er innhentet og utarbeidet i forbindelse med kundetiltakene, den løpende oppfølgingen, undersøkelser og rapportering, skal registreres og lagres i fem år etter at kundeforholdet ble avsluttet.

Bankens etterlevelse

Som omtalt i tilsynsrapporten, viste stikkprøvekontrollene at banken ikke lagrer dokumentasjon tilknyttet kundetiltak, løpende oppfølging, undersøkelser, vurderinger og MT-meldinger i henhold til § 30. Finanstilsynet måtte gjentatte ganger etterspørre dokumentasjon, både per e-post og telefon, og banken kunne likevel ikke fremstille kundetiltak, sakskomplekser og hendelsesforløp på en hensiktsmessig og oversiktig måte. Dette viser at banken mangler oversikt over tilgjengelig dokumentasjon og ikke lagrer opplysninger og dokumentasjon i henhold til loven.

1.10 Opplæring, jf. § 36

Rapporteringspliktige skal sikre at ansatte og andre som utfører oppdrag for foretaket, gis opplæring slik at de er kjent med virksomhetens forpliktelser etter loven og i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. Opplæringen skal gis jevnlig slik at kunnskapen vedlikeholdes og oppdateres. Opplæringsplikten gjelder både generell opplæring for alle ansatte og spesifikk opplæring for ansatte med særskilte oppgaver knyttet til antihvitvasking og terrorfinansiering.

Bankens etterlevelse

Som omtalt i endelig tilsynsrapport, har ingen av de fire hvitvaskingsansvarlige mellom 2017 og 2019 hatt formell kompetanse eller fått opplæring og kurs utover Eika-modulen alle de ansatte årlig skal gjennomføre. Dette gjelder også for ansatte med særskilte arbeidsoppgaver. Oversikten over ansatte som hadde gjennomført Eika-modulen i 2019, var heller ikke komplett, da status fremkom for kun 12 av 17 ansatte.

1.11 Elektroniske overvåkningssystemer, jf. § 38.

Rapporteringspliktige skal ha elektroniske overvåkningssystemer for å avdekke forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. Det er ikke tilstrekkelig at transaksjonsovervåkingen kun følger generelle regler for mistenkelige transaksjoner. Reglene må være kundespesifikke og basert på det kunden har oppgitt om kundeforholdets formål og tilsiktet art og transaksjonshistorikk.

Bankens etterlevelse

Banken kunne under stedlig tilsyn ikke redegjøre for hvorvidt bankens elektroniske overvåkningssystem benytter kundespesifikke regler, eller om det er gjort foretaksspesifikke tilpasninger i regelsettingen. Da banken ikke har en overordnet, foretaksspesifikk risikovurdering, er heller ikke bankens elektroniske overvåkningssystem risikobasert og tilpasset de konkrete risikoene i foretaket.

2. Finanstilsynets vurdering

Åfjord Sparebank har, etter Finanstilsynets oppfatning, gjennomgripende mangler i etterlevelsen av grunnleggende krav i hvitvaskingsregelverket.

Banken etterlever ikke det generelle kravet i lovens § 6 om å gjennomføre kravene i hvitvaskingsregelverket basert på risiko. Fraværet av en virksomhetsinnrettet og forankret

risikovurdering, jf. § 7, påvirker også etterlevelsen av regelverket generelt, og kravet til risikobaserte kundetiltak og løpende oppfølging spesielt. Den manglende etterlevelse av §§ 6 og 7 må derfor ses i sammenheng med de øvrige bruddene Finanstilsynet har avdekket.

Finanstilsynet mener at banken ikke etterlever hvitvaskingsloven § 8 om krav til rutiner, fra hvitvaskingsloven 2018 trådte i kraft frem til det stedlige tilsynet fant sted. Finanstilsynet finner det videre sterkt kritikkverdig at banken ikke har fulgt opp tilsvarende merknader fra tilsyn i 2016. Videre anses den manglende etterlevelsen av § 8 som alvorlig da oppdaterte og tilstrekkelige rutiner er grunnleggende for at foretakets ansatte skal kunne være i stand til å identifisere, vurdere og håndtere ulike typer risiko, samt oppfylle plikter etter bestemmelsene gitt i eller i medhold av hvitvaskingsloven. Det er også vesentlig at rutinene er tilpasset virksomhetens art og omfang, slik at banken kan påvise at igangsatte tiltak også er tilpasset bankens iboende risiko. Finanstilsynets vurdering er at de mangelfulle rutinene bidrar til å svekke bankens evne til å identifisere mistenkelig kundeferd, noe som ble synliggjort under det stedlige tilsynet i form av ansattes manglende kjennskap til eksisterende rutiner og innhold i disse.

Videre anser Finanstilsynet at banken har brutt hvitvaskingsloven § 9. Banken skal gjennomføre kundetiltak og løpende oppfølging på bakgrunn av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, og tiltakene for standard og høyrisiko kunder skal derfor være av ulikt omfang og intensitet. Banken har ikke kunnet dokumentere dette overfor Finanstilsynet. Når enkelte nye kunder heller ikke risikoklassifiseres, kan det heller ikke igangsettes tilstrekkelige og korrekte kundetiltak. Følgelig vil det heller ikke være mulig å påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risikoen, jf. § 9 tredje ledd. Finanstilsynet anser dette som alvorlig.

Videre foreligger det brudd på plikten til å gjennomføre kundetiltak, jf. §§ 10 og 11. Dette må ses i sammenheng med brudd på §§ 9, 12, 13, 17 og 24. Kundetiltak skal gjennomføres før etablering av kundeforhold eller utføring av transaksjoner. Finanstilsynet ser alvorlig på bankens manglende dokumentasjon av kundetiltak og at det er oppdaget tilfeller hvor det ikke er gjennomført tilstrekkelige kundetiltak ved etablering av kundeforhold og løpende oppfølging. Særlig kritikkverdig er det at det ikke foreligger dokumentasjon av kundetiltak for kunder som er vurdert å utgjøre høyere risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Finanstilsynet mener at det foreligger brudd på hvitvaskingsloven §§ 12 og 13, og understreker at riktig og oppdatert informasjon om kundene er av vesentlig betydning for å kunne risikoklassifisere kunder. Videre må dette ses i sammenheng med brudd på § 9, da tilstrekkelig risikoklassifisering har en betydning for om kundetiltak iverksettes med nødvendig omfang og intensitet. Banken har over lang tid unnlatt å legitimere en betydelig andel av kundeporteføljen og innhente informasjon om formål og tilsiktet art selv om dette burde vært gjort som del av løpende oppfølging. Finanstilsynet mener at manglene har svekket bankens evne til å identifisere risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering da manglende informasjon om kunden vanskeliggjør tilstrekkelig risikoklassifisering, tilstrekkelige kundetiltak og hensiktsmessig vurdering av hvorvidt transaksjoner utføres i tråd med kundeforholdets formål og tilsiktet art samt behov for undersøkelser og rapportering.

Utgangspunktet for å identifisere hvitvasking og terrorfinansiering er kunnskapen om kunden. Manglende risikovurdering, risikoklassifisering og kundetiltak påvirker også transaksjonsovervåkingens treffsikkerhet, da reglene blant annet må relateres til kundens

risikoklasse og bankens overordnede risikovurdering. Stikkprøvene av bankens MT-meldinger avdekket at banken mangler nødvendig kunnskap om, og rutiner for behandling av, mistenkelige forhold. Det konstateres også manglende etterlevelse av § 36, da det ikke er gitt tilstrekkelig opplæring og sikret nødvendig kompetanse for bankens ansatte, spesielt hvitvaskingsansvarlig og ansatte med særskilte antihvitvaskingsoppgaver. Overtredelse av § 25 må ses i sammenheng med manglende etterlevelse av bestemmelser i hvitvaskingslovens kapittel 3 og 4, samt §§ 36 og 38. På tross av et relativt lavt antall stikkprøver ble det avdekket omfattende mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven, noe som øker alvorlighetsgraden ytterligere. Det samme gjelder gjennomgående brudd på dokumentasjonskravet i § 30, illustrert av bankens tilsynelatende mangel på oversikt over, og lagring av, dokumentasjon av kundetiltak, rutiner, undersøkelser og annet etterspurt materiale. Finanstilsynet finner det spesielt kritikkverdig at banken ikke lagrer fullstendige kopier av MT-meldinger med tilhørende vedlegg og dokumentasjon.

Finanstilsynet legger til grunn at Banken har overtrådt bestemmelsene i lovens §§ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 24, 25, 30 og 36. Med hjemmel i hvitvaskingsloven § 49 kan brudd på disse bestemmelsene medføre overtredelsesgebyr. I vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr, og ved utmålingen av denne, skal det jf. § 50 blant annet tas hensyn til:

- overtredelsens grovhet og varighet
- overtrederens grad av skyld
- overtrederens økonomiske evne
- den rapporteringspliktiges risikovurderinger etter § 7 og rutiner etter § 8
- fordeler som er oppnådd eller kunne ha vært oppnådd ved overtredelsen
- om tredjeparter er påført tap
- graden av samarbeid med myndighetene
- eventuelle tidligere overtredelser av hvitvaskingsloven eller forskrifter med hjemmel i loven

Disse vurderingsmomentene er lagt til grunn både ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges, og ved vurderingen av utmålingen.

Samlet sett anses overtredelsene av hvitvaskingsloven å være svært alvorlige. Det er videre snakk om løpende og alvorlige manglende etterlevelse over tid, og de fleste lovkravene er forpliktelser som også var gjeldende under 2009-loven. Lovbruddene skyldes klart klanderverdig adferd fra banken, da den manglende etterlevelsen av loven synes å være et resultat av manglende kompetanse, ressurstilførsel og prioriteringer. Det legges til grunn at banken har hatt besparelser ved at lovbruddene kan knyttes til manglende ressursbruk på anti-hvitvaskingstiltak. Det legges videre til grunn at lovbruddene har pågått over lang tid, og at merknader fra tilsyn i 2016 og nummerert brev fra revisor ikke er tilstrekkelig fulgt opp. Styret er informert om manglende etterlevelse både gjennom kvartalsrapporter, nummerert brev fra revisor og merknader fra Finanstilsynet, men har likevel ikke iverksatt tiltak som i lengre tid har vært nødvendige for å sikre etterlevelse.

Vurderingsmomentene i hvitvaskingsloven § 50 er preseptoriske, men ikke uttømmende. Forvaltningsloven § 46 oppstiller en rekke momenter som kan hensyntas i saker om administrative sanksjoner. Bestemmelsens bokstav a) gjelder vurderingen av sanksjonens preventive virkning. Etter Finanstilsynets vurdering er overtredelsene av en slik art at det taler for sanksjonering, både av allmennpreventive og individualpreventive hensyn. Lovbruddenes omfang, varighet og grovhet,

samt graden av skyld, følger av at banken ikke har avsatt nok ressurser til oppfyllelsen av lovkravene, og at ledelsen ikke iverksatte de nødvendige tiltak selv når den visste, eller burde ha visst, at etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket var utilstrekkelig.

Finanstilsynet har vurdert bankens innsigelse til utmåling av overtredelsesgebyr, der det blant annet anføres at beløpet er satt for høyt, og det etterlyses en klarere begrunnelse for utmålingen. Finanstilsynet viser til at selve overtredelsene, som berører flere av vurderingsmomentene i § 50, er utførlig beskrevet og vurdert. Etter en konkret og samlet vurdering av bankens overtredelser, sett i lys av hvitvaskingslovens og forvaltningslovens vurderingsmomenter, samt andre vedtak om overtredelsesgebyr på hvitvaskingsområdet, varslet Finanstilsynet et overtredelsesgebyr på NOK 2 100 000. I utmålingen er det lagt vekt på overtredelsenes art og omfang samt foretakets skyld og økonomiske evne, samt at foretaket antas å ha hatt besparelser knyttet til unnlåtelsen. Finanstilsynet finner ikke grunnlag for å endre den varslede størrelsen på overtredelsesgebyret.

På bakgrunn av de overnevnte forhold finner Finanstilsynet å gi følgende

Vedtak:

Åfjord Sparebank ilegges et overtredelsesgebyr på NOK 2 100 000 (to-millioner-ett-hundre-tusen) for overtredelse av §§ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 24, 25, 30 og 36 i lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, jf. § 49, jf. § 50.

Dette vedtaket kan påklages innen tre uker etter at vedtaket er mottatt. Klage sendes Finanstilsynet. Klageinstans er Finansdepartementet. Forvaltningslovens §§ 18 og 19 om partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, gjelder. Det kan søkes om utsatt iverksetting av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 42. Statens innkrevingsentral vil sende ut krav om betaling umiddelbart etter klagefristens utløp. Oppfyllelsesfristen settes til seks uker etter vedtaksdato, jf. forvaltningsloven § 44 fjerde ledd, annet punktum.

For Finanstilsynet

Ann Viljugrein
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Anders Schiøtz Worren
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.